

N.F.S. Grundtvig “Hvad vilde de Danske Bogstavers Afskaffelse koste os?”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.19, maj 2022

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1846 (SJ: 864)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning Henrik Yde

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[A:3]

Hvad vilde de Danske Bogstavers Afskaffelse koste os?

Man siger, at de *Danske* eller *Gothiske* Bogstaver skal være meget grimme, og det lader jeg staa ved sit Værd, da Smagen er forskjellig, og siger kun om vore Danske Bogstaver, som Danske Mødre om deres Smaa: Det er jo muligt, de kan være meget grimme i Andres Øine; men det er vist, at desuagtet holder jeg ligemeget ad dem, saa i mine Øine ere de smukke nok.

Men man siger ogsaa, at de Danske Bogstaver burde reent afskaffes, i Bund og Grund udryddes af Læse-Verdenen, og Tvekæmperne om Stort og Smaat i Retskrivningen ere nu til min store Forbauselse blevet enige om denne *Afskaffelse*, som et fælles Ønske eller dog som en saa *billig* Fordring, at den selv [A:4]af Modstanderne maa indrømmes. Det var grusomt, tænkte jeg strax, da de Danske dog ere langt fra at være noget grusomt Folk, saa har det vel ingen Nød, de beslutte sig til en saadan Grusomhed mod gamle troe Tjenere; men da de Danske ere vante til at lade sig skolemesterere grusomt nok, saa bør man dog vel gjøre dem opmærksom paa, at Afskaffelsen af de Bogstaver, hvormed hardtad

alle vore Bøger, ligefra *Christen Pedersens* til *Ingemanns* Holger Danske, og saa videre, ere præntede. Det er ingenlunde en *billig* men snarere en ublu Fordring, naar man tænker paa, *hvad* det vilde *koste*.

Hermed vil jeg paa ingen Maade sige, at de Hædersmænd, som foreslaae Udryddelsen af de Danske Bogstaver, skulde være ublue i deres Fordringer, thi de have vist aldrig tænkt paa, hvad Udførelsen af deres Forslag vilde koste, men blot, som de fleste Begyndere, tænkt paa, hvor smuk og bekvemmelig den ny Bygning, de pønsede paa, vilde være, saa, da de Danske Bogstaver laae iveien for den, maatte de nødvendig bort. De, som skal lukke Pungen op, de maae imidlertid, naar de ikke skal bygge sig huusvilde, nødvendig tænke paa Bekostningen, og det er ikke blot alle *Danske Forfattere*, som læser, men det er hele den *Danske Læseverden*; thi det er soleklart, at naar man afskaffede de Danske Bogstaver, udryddede dem af alle vore *Skoler* og *Læsebøger*, saa de kun taaltes som Oldsager i Bøgerne fra 1524 til 1846 eller lidt længere, da var dermed enten tre Aarhundreders *Dansk Literatur* tabt for den Danske Læseverden, eller man maatte strax *omtrykke* Alt hvad der duede af den med *Latinske Bogstaver*, og det vilde koste ikke blot megen Tid og Flid, men ogsaa en god Skilling, som meget hellere maatte anvendes paa at fortsætte Literaturen, om det saa end var med Danske Bogstaver.

Dog, ikke det aleneste, men naar man udryddede de *Danske* Bogstaver af alle vore Skole- og Læsebøger, da udryddede man de *Tydske* med det Samme og afskar de følgende Slægter omtrent fra hele den *Tydske* Literatur gennem tre Aarhundreder, med mindre man ogsaa i en Hast *omtrykte* den med *Latinske* Bogstaver, og blot ved Tanken derom, tænker jeg dog, alle Hænder maae synke og alle Forslag til Udryddelsen af de Danske Bogstaver blegne. Selv jeg, som dog ønsker, man i Danmark læste noget mindre Tydsk end hidindtil, kan virkelig ikke uden Forskrækkelse tænke paa, at de følgende Slægter ei skulde læse andre Tydske Bøger end dem, der blev skrevne *efterat* Tydskerne, som man haaber, selv havde opgivet deres egen Bogstavskrift, og dermed i det Hele deres Literatur fra *Luther* til *Goethe*.

Hvad nu vore *Svenske* Grander angaaer, med hvem jeg ogsaa ønsker vi maatte have alt Godt tilfælles, da veed jeg nok, deres fleste Bøger trykkes nu med *Latinske* Bogstaver, men da de ingenlunde har opgivet enten *Dansk* eller *Tydsk* Læsning, saa formoder jeg, det er igunden hos dem, som hos os, at *begge* Alphabeter bruges i deres Skole- og Læsebøger, og at det *Gothiske* allermindst overspringes hos Almuen, der ellers ei kunde læse de fleste *Svenske* Bibler og *Psalmebøger*, og naar kun alle *Læsere* ere indviede i begge Alphabeters Hemmelighed, hvad vi veed, uden alt Hexeri lader sig gjøre, da siger det ikke stort, enten de fleste Skrivere og Trykkere, til en vis Tid, foretrække de Gothiske eller de Latinske Bogstaver.

[[A:5]Hvad endelig *Engelskmanden* angaaer, som ganske rigtig i Løbet af det *Syttende Aarhundrede aflagde* sine gamle Bogstaver, saa de følgende Slægter, med ganske enkelte Undtagelser, slet ikke kunde læse andre Bøger end med den *Latinske Tryk*, da frembragdes derved selv i det rigeste Land et aandeligt *Fattigvæsen*, som Fattigfolk nødigt skulde tilegne sig, thi derved skedte det ikke blot, at i Begyndelsen af det *Nittende Aarhundrede* vare selv de ypperste Engelske Læsere sædvanlig ubekiendte med hele den *Tydske* og *Nordiske* Literatur, men at de vare hardtard ligesaa ubekiendte med deres egen Literatur fra Dronning *Elisabeths* Aarhundrede, som dog alle deres Sproggranskere kaldte den *Classiske*, og skiøndt man i *dette* Aarhundrede, med en Bekostning, kun mulig i *Engeland*, har optrykt forældede Bøger, saa har dog baade den Engelske Literatur og Folkets eiendommelige Udvikling, ved Aflæggelsen af de gamle Bogstaver lidt et uberegneligt Tab, som de seent eller aldrig forvinder.

Derfor har jeg virkelig det velgrundede Haab, at naar man blot et *Øieblik* tænker alvorlig paa, hvad *Afskaffelsen* af de *Danske* Bogstaver vilde koste, da vil Ingen, hvis Stemme har mindste Vægt, gjentage det grusomme Forslag, hvis Udførelse maatte saagodtsom *tilintetgiøre* tre Aarhundreders *Danske* og *Tydske* Literatur for vore Efterkommere; thi kom der engang, som Gud forbyde, en Romersk Tyran i Norden, der ønskede saavidt muligt at kvæle alle gamle Minder og udrydde al folkelig Tankegang, da kunde han umulig optænke et grueligere eller farligere Middel end at bansætte de *Danske Bogstaver*, saa de ikke taaldes i nogen *Skole-* eller *Læsebog*.

N. F. S. Grundtvig.